

CİLT 14, SAYI: 7, TEMMUZ 1986

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) TEMMUZ 1986

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Sakıp Sabancı*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Adres:
Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No. 233/9
Harbiye - İST. Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer:
Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.
Telefon: 143 15 75 / 5 Hat

Bu Sayıda,

TÜSİAD'ın Özelleştirme İle İlgili Açıklaması.....	4
Üçüncü Dünya'nın Silah İthalatı.....	9
AET'de Sermaye Hareketleri Serbestleşiyor.....	15
ABD'de Yeni Vergi Reform Paketi.....	18
OECD Ülkelerinde Maliyetler, Fiyatlar ve Kârlar.....	21
Bilim Parkları.....	26
İntihar İstatistikleri.....	29
Sermaye Piyasasını Canlandırmaya Yönelik Vergi Düzenlemeleri.....	30

TÜSİAD'ın Özelleştirme İle İlgili Açıklaması...

Özelleştirmenin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi ve uygulanması için konunun ideolojik açıdan değil de, tamamen ekonomik mülahazalarla, yani verimlilik açısından ele alınması gerekir. Aksi takdirde kalıplaşmış yargılar ve sloganlardan uzak kalamayız.

Bu yaklaşım doğrultusunda, TÜSİAD olarak özelleştirmeyi, mevcut yönetim, işletme ve mülkiyet yapısı içinde başarısız kalan kamu ekonomik kuruluşlarını daha etkin, verimli ve kârlı kuruluşlar haline getirmenin bir yolu olarak görmekteyiz. Ülkemizde yıllardan beri hemen her iktidar döneminde KİT'lerin verimli kuruluşlar haline getirilmeleri ve ekonominin kamburu olmaktan kurtarılmaları için yapılan çalışmalara, alınan çeşitli yasal ve idari tedbirlere, kurulan birçok komisyon ve alt komisyonlara rağmen KİT'lerin performanslarında önemli bir iyileşme sağlanamamıştır. Bu durum, KİT'lerin mülkiyet ve yönetimlerinde köklü de-

ğişikliklere gidilmedikçe mevcut çerçeve muhafaza edilerek alınacak yasal ve idari tedbirlerden olumlu bir sonuç alınamayacağını göstermektedir. İşte özelleştirme, bu köklü değişiklikleri gerçekleştirerek KİT'leri daha verimli, kârlı ve etkin kuruluşlar haline getirmenin, bu suretle ekonomide rekabet ve verimlilik yaratmanın bir yoludur. Bu amaçla gerçekleştirilecek özelleştirme programının ideolojik bir yanı olmadığı açıktır. Nitekim bugün sadece serbest piyasa ekonomisini benimseyen ülkelerde değil, çok farklı ekonomik yaklaşımlara sahip birçok ülkede yaygın bir özelleştirme programı uygulanmaktadır. Ülkemizde de bu konu ilk defa bu dönemde gündeme gelmiş değildir. 1930'lardan itibaren çeşitli politik ve ekonomik çevrelerde, uygulama imkanları araştırılmıştır. Başka yöntemlerden olumlu bir sonuç alınmayışı konuyu bugün daha ciddi bir şekilde yeniden gündeme getirmiş bulunmaktadır. Bu konuda öncelikle bir özelleştirme kanunu çıkarılması gerektiğini ve özelleştirme ile görevli bir idarenin belirlenmesini, ayrıca toplumun çeşitli kesimlerinden oluşan bir konseyin kurulmasını teklif etmiş bulunuyoruz.

KİT'lerin özelleştirilmesinden önce önemli bazı koşulların yerine getirilmesi gerekir. Bunlar;

- Tekel statüsündeki kuruluşların bu statülerinin kaldırılması,
- Kuruluşun anonim şirket statüsüne dönüştürülmesi,
- Şirket aktifleriyle ilgili gerçekçi bir değerlendirilmenin yapılması,
- Kamuoyu ve ekonominin ilgili kesimlerinin desteğinin sağlanması,
- Personel sorununun çözümlenmesi,

Özelleştirilmesine karar verilen KİT'lerin hisse senetlerinin satışında aşağıdaki hususların gözönünde bulundurulmasını gerekli görmekteyiz;

- Hisse senetleri satışının, bilhassa büyük kuruluşların hisselerinin satışının belirlenecek bir takvim içinde kademeli olarak yapılması gerekir.
- Satılacak hisse senetlerinin bir kısmı yurt dışındaki işçilere döviz karşılığında satılarak işçilerimizin elindeki döviz potansiyeli değerlendirilmelidir.

- Kalkınmada öncelikli yörelerdeki işletmelerin satışında yüzde 33'e yakın orandaki hisse miktarı yöre halkına tahsis edilmelidir.

- Hisse senetlerinin yüzde 33'e yakın kısmı da kuruluşta fiilen çalışan ve oradan emekli olmuş işçiler ile diğer personel için ayrılması gerekir. Bu oran satılacak kuruluşun büyüklüğüne göre her satışta ayrıca tesbit edilebilir. Fakat, tesbit edilecek oranın mutlaka işletmelerde verimlilik artışına yol açacak bir düzeyde olması gerekir.

- Rasyonel bir yönetim ve işletmeciliği sağlamak ve yönetim kargaşasına yol açmamak için hisse senetlerinin yüzde 33'e yakın kısmı yönetimi devralacak sermaye şirketlerine satılmalıdır. Geçmişteki çok ortaklı şirketlerin içine düştüğü kötü duruma yeniden düşülmemesi için bu hususa büyük önem verilmesi gerekir.

- Yüksek teknolojiye ve modern işletmeciliğe dayalı ve ihracat potansiyeli olan kuruluşların hisselerinin bir kısmı teknoloji, döviz girdisi ve ihracat pazarları bulma açısından olumlu katkılarda

bulunması şartıyla yabancı sermayeye tahsis edilebilir.

- Özelleştirilecek KİT'lerin işçi ve yöneticilerine ve yöre halkına belli oranda hisse senedi bedelsiz verilebilir, vadeli satış yapılabilir veya belli miktara kadar hisse senedinin satışında indirim yapılabilir.

- Satılacak KİT'lerde çalışan personelin satış tarihine kadar birikmiş alacakları karşılığında bazı avantajlarla hisse senedi teklif edilebilir.

- Yönetimi devralacak özel sektör gruplarına mümkün mertebe peşin veya kısa vadeli satış yapılmalıdır.

Ayrıca özelleştirme programının devamı sırasında halen verimsiz çalışan bazı KİT'lerin kiralanma veya yönetim devri yoluyla rasyonel ve verimli bir yapıya kavuşturulması sağlanabilir. KİT'lerin iç ve dış borçlanmalarına yıllar itibariyle belli sınırlamalar getirilmesi, subvansiyonların kademeli olarak azaltılması, muhasebe sistemlerinin yeniden düzenlenmesi gibi yollarla KİT'lerin performanslarında bir iyileştirme sağlanabilir.

Üçüncü Dünya'nın Silah İthalatı...

Silah ticareti, dünyadaki normal malların ticareti üzerinde negatif bir etkiye sahiptir. Silah ticareti arttıkça ülkeler mal ve servis ticaretini daha az yapmak durumunda kalıyorlar.

Silah ticaretinin diğer bir yönü, bu ticarete ilişkin güvenilir istatistiklerin bulunmamasıdır. Zira, ülkeler bu alandaki bilgileri açıklamıyorlar. Bununla birlikte bazı eğilimleri tesbit etmek mümkündür.

- 1980 başlarında ABD, dünyanın en büyük silah üreticisi olarak dünyadaki silah ticaretinin yüzde 40'ını yapıyor.
- Sovyetler Birliği ikinci sırada yer alıyor. Payı yüzde 32.
- İki süper gücün dünya üzerindeki toplam ticaret içindeki payları yüzde 70'i geçiyor.

- Fransa yüzde 10 ile üçüncü durumdadır.

- İngiltere, Almanya ve İtalya'nın toplam payları ise yüzde 10 civarında.

- ABD, 1979 yılında yüzde 26 olan payını Reagan'ın politikaları sayesinde 1984'e gelindiğinde yüzde 40'a kadar yükseltmiştir.

- Buna karşılık Sovyetler'in 1979'da yüzde 49 olan payları yüzde 22'ye kadar düşmüştür.

- Üçüncü dünya ise bu piyasada yalnızca yüzde 2.5'luk bir paya sahiptir.

Gelişmiş ülkeler silah ticaretinde mallarını daha çok politik ve ekonomik amaçlarla satarken, az gelişmiş ülkelerin satışında hakim motif ekonomiktir.

- Üçüncü dünyanın sattığı malların üçte ikisi (2/3) Brezilya ve İsrail'e aittir.

- Güney Kore, Mısır ve Suudi Arabistan silahları ithal edip yeniden satan ülkelerdir.

Aşağıdaki tabloda silah satan belli başlı ülkeler ve silah satışında oranları görülmüyor. (1975 sabit fiyatlarıyla)

Üçüncü dünyaya
ihraç edilen
miktaradaki oran

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1980-84
ABD	3.901	5 577	5 559	6 186	5 655	4 685	27 662
	26.0	36.7	38.5	42.9	40.1	40.4	39.7
Sov. Birliği	6.921	6.538	4.741	4.184	4.174	2 532	22 170
	46.1	43.1	32.9	29.0	29.6	21.9	31.8
Fransa	1.633	1 144	1 347	1 241	1 360	1 242	6 335
	10.9	7.5	9.3	8.6	9.7	10.7	9.1
İngiltere	446	431	532	667	519	832	2.972
	3.0	2.8	3.7	4.6	3.7	7.1	4.3
Almanya	468	316	435	250	613	746	2.359
	3.1	2.1	3.0	1.7	4.4	6.4	3.4
İtalya	483	366	531	576	374	372	2 219
	3.2	2.4	3.7	4.0	2.7	3.2	3.2
Üçüncü Dünya	349	192	306	438	467	311	1 714
	2.3	1.3	2.1	3.0	3.3	2.7	2.5
Çin		82	148	221	222	430	1 103
		0.5	1.0	1.5	1.6	3.7	1.6
Üçüncü dünya	810	533	831	668	707	444	3 162
Toplam	15 011	15 179	14 430	14 431	14 091	11 554	00 715

Kaynak: SIPRI, Yearbook 1985, p. 346
and Yearbook 1984, p. 177

Aşağıdaki tabloda ise üçüncü dünyanın en büyük silah satıcısı ülkeler yer alıyor.

İhraç Eden Ülke Üçüncü dünya ihracatında oran

Brezilya	45,6
İsrail	21,1
Libya	12,3
Güney Kore	8,2
Mısır	6,2
Suudi Arabistan	1,6
Diğerleri	5,0
Toplam	100,0
Toplam Değer	993

Kaynak: SIPRI, Yearbook 1982, s. 188

Üçüncü tabloda üçüncü dünya ülkeleri içinde en büyük silah ithalatçısı yirmi ülke yer alıyor.

İthal Eden Ülke	Silah ith. milyar \$.	3. dünya içinde payı	Toplam ithalatı	Silah dışındaki toplam ith.	Silah İthalatının Normal ithalata Payı
Mısır	4.9	10.6	27.5	22.6	21.5
Suriye	4.8	10.5	11.0	6.2	77.3
Irak	4.7	10.3	78.1	73.4	6.4
Hindistan	3.4	7.5	53.9	50.5	6.8
Libya	3.2	6.9	84.3	81.1	3.9
Suudi Arabistan	3.1	6.7	420.4	417.3	0.7
İsrail	2.2	4.8	24.5	22.3	9.9
Küba	1.7	3.7	6.8	5.1	33.3
Arjantin	1.4	3.1	47.4	46.0	3.1
Ürdün	1.0	2.1	3.6	2.6	36.6
Tayvan	0.8	1.8	-	-	-
Pakistan	0.7	1.6	14.1	13.4	5.5
Yemen Cumhuriyeti	0.7	1.5	2.6	1.9	36.4
Fas	0.7	1.5	13.2	12.5	5.5
Endonezya	0.7	1.5	53.9	53.2	1.3
Nijerya	0.6	1.3	97.0	96.4	0.6
Peru	0.6	1.3	18.3	17.7	3.4
Cezayir	0.6	1.2	72.6	72.0	0.8
Güney Kore	0.6	1.2	104.2	103.6	0.5
Venezuela	0.6	1.2	96.1	95.5	0.6

Silah ithalatının bu ülkeler üzerindeki en belirgin iki etkisi şu:

Birincisi, silah ithalatı bu ülkelerin sivil mal ve hizmet ithalatı imkanlarını azaltıyor. Dolayısıyla bu ülkeler sivil ithalattarını arttırmak için daha fazla dövize ihtiyaç duyuyorlar.

İkincisi, eğer ülke silah ithalatını borçla sağlıyorsa, borç ve faiz yükü artıyor:

Konunun en çarpıcı yanlarından bir diğeri de şu: Bir bölgede ülkelerden birisi askeri gücünü arttırınca, diğer ülkeler de hemen silahlanmaya başlıyor. Dolayısıyla bir ülkenin ithalat yapması, diğer ülkelerin silah ithalatı yapması için yeterli bir neden oluyor.

İntereconomics, Mayıs-Haziran 1986

AET'de Sermaye Hareketleri Serbestleşiyor...

AET Komisyonu üye devletlere Topluluk içinde sermaye hareketlerini daha da serbestleştirmesini önermiştir. Bu önerinin içinde bugünden başlayarak 1992 yılına kadar büyük bir finans piyasası oluşturulması da yeralıyor. AET yetkililerine göre bugünkü durumda bankalar ve mali kuruluşlar işletmelere kaynak aktarmada yeterince etkin olamıyorlar.

Sermaye hareketlerinin serbestleşmesi Alman Hükümeti ve Bundesbank tarafından Topluluk Para Sistemi içinde kaçınılmaz bir koşul olarak görülüyor.

Komisyonun önerileri uygun bir döneme rastgelmiş görünüyor: Üye ülkelerin özlediği ekonomi-politikalarında giderek bir yakınlaşma var. Bu da sistemin işlemlerini kolaylaştıracak ve endişeleri azaltacaktır.

Yirmi yıldır Fransa ve İtalya'da sermaye piyasası korumacı bir çerçevede yaşıyor. Fransa 1986, İtalya ve İrlanda 1987 ve Yunanistan 1988 sonunda sermaye piyasalarında liberalizmi sağlamak durumundalar.

Komisyon bu durumu "şartsız ve etkili bir liberalizm" olarak görüyor. Komisyona göre böylelikle Topluluk piyasası daha etken işleyecek ve ülkeler arasındaki bağlantılar artacak.

Sermaye hareketlerinin serbestleşmesiyle ulaşılması beklenen hedefler şunlar: Direk yatırım, kişisel düzeyde sermaye akımı, kısa ve orta dönemli krediler, sigorta anlaşmaları, borsalarda menkul kıymetler alma imkanının doğması.

Komisyona bu beklentilere üç hedef daha ekliyor.

1. Uzun dönemli ticari krediler
2. Borsa dışı menkul kıymetler alımı
3. Üye ülkelerin çıkardığı devlet tahvillerinin toplulukta alınıp satılabilmesi.

**“İyi Günler BekleyiŖi”
Yerine “Karamsarlık”
Ne Getirir?....**

**SAKIP SABANCI
TUSIAD
Yönetim Kurulu Başkanı**

Halkımızın "iyi günler bekleyişi içinde olmasını" bir türlü içine sindiremeyenlerimiz de var. Devamlı olarak "karamsarlık tohumları ekilebiliyor": Bu döviz biter... Dolar bin liranın üzerine çıkar.... Enflasyon % 50'den aşağıya düşmez.... ihracat kötü... ithalat güçleşti... Fabrikalar batıyor.... Yabancılar krediyi kesiyor.... Bu iş yürümez.

Bu iş yürümez ise, bundan kim memnun olacaktır? Önemli olan ve asıl yapılması gereken işin yürümemesi değil, mutlaka ve mutlaka yürümesi ve hem de iyi yürümesidir.

Bu işi yürütecek olan, yürütmek zorunda olan kimdir?. Tabii ki bizleriz. Türkiye'nin dışından başkalarının gelip de bizim işlerimizi düzeltmesini bekleyemeyiz.

Bugüne kadar bu işler nasıl yürümüş, ve nasıl geçmişe nazaran "bugünkü iyiliklere" gelmiş isek, bundan sonra daha iyi günlere doğru yol almamız da normaldir ve görevimizdir.

Bundan önceki dönemlerde de, her iyiye dönük yenilik, cesur ve hızlı

yeni girişim, şüphe ile karşılanmıştır. Döviz kontrolü kaldırıldığında, dövizlerin altı ayda tükeneceği söylenmiştir. İthalat serbest bırakıldığında yerli üreticilerin batacağı söylenmiştir. Televizyonun siyahına, renklisine, köprü'nün yapımına karşı çıkılmış, köprü senetlerinin satışına tenkidler olmuştur.

Kamu oyunda bu tartışmalar sürüp giderken, bu karamsarlık Rüzgarları estirilirken dün ve bugünkü işbaşındaki hükümetler "İyi günleri getirmek için çabalarımı sürdürmüş" ve birçok iyilikler getirmiştir. Halkımız iyiyi çok çabuk

benimsemekte, "olağan kabul etmektedir". Ama bunların nasıl ve ne şekilde gerçekleştirildiği çabucak unutulup bazı çevrelerce "bu iş böyle gitmez, bu ekonomi batar" türküleri çalınabilmektedir.

Gözümüzü yumup geçmişe doğru bakıp hatırlayalım, mukayese edelim: Türkiye de bugün her isteyen, her istediği yerli ve yabancı malı piyasadan temin etme imkanına sahiptir. Elektrik kesilmemekte, su sorunu daha az hissedilmektedir. Ulaştırma, haberleşme sistemleri her

gün iyileşmektedir. Anadolu köylüsü otomatik telefonda Almanya'daki akrabası ile konuşabilmektedir. Her geçen gün artan buzdolabı, gaz fırını, televizyon satışları, köydeki, gecekondudaki halkın giderek iyileşen refahının göstergesinden biri değil midir?

Toplu Konut fonundan alınan kredilerle bir yılda bitirildiği açıklanan 270 bin küsur konutta elbette birileri oturacaktır. Kim oturacaktır? Tabii bizim insanlarımızdır. Bunlar Türk insanıdır.... Sanayi'de, hizmet sektöründe, kamu kesiminde çalışanlar (belki yeterli düzeyde değil) ama gene de ücretlerini maaşlarını aksama-dan alabilmektedir. Artan nüfusun istihdamında karşılaşılan güçlükler önemlidir ama, bugün bir işde çalışanların işini aşını kaybetmemelerinin değerini de takdir etmek gerekir.

Türkiye'nin hiç mi sorunu yok? Diğer ülkelerde de olduğu gibi değişik oranlarda ve şartlarda çok sorunlarımız var. Türkiye'de acaba bugüne kadar sorunsuz bir dönem yaşandı mı? Türkiye'nin sorununun olması doğaldır. Çünkü

Türkiye imkanlarını zorlayarak büyüme, imkanlarını zorlayarak halkını batı standardında yaşatma arayışındadır.

Ne zaman Sanayici çok rahat şartlarda yatırım yaptı? Üretim yaptı? Ne zaman işçi çalışma şartlarından, ücretinden çok memnun oldu? Ne zaman memurumuza yeterli ücret verebildik? Ne zaman yatırımlar şahlandı, yabancı sermaye Türkiye'ye aktı? Ne zaman Döviz bolluğundan ne yapacağımızı şaşır-dık.....

Geçmişin daha kötü şartlarında, bugünlere ulaştığımıza göre, bugünlerin daha müsait şartlarıyla daha iyi günlere ulaşmamız neden şüphe ile karşılanıyor?

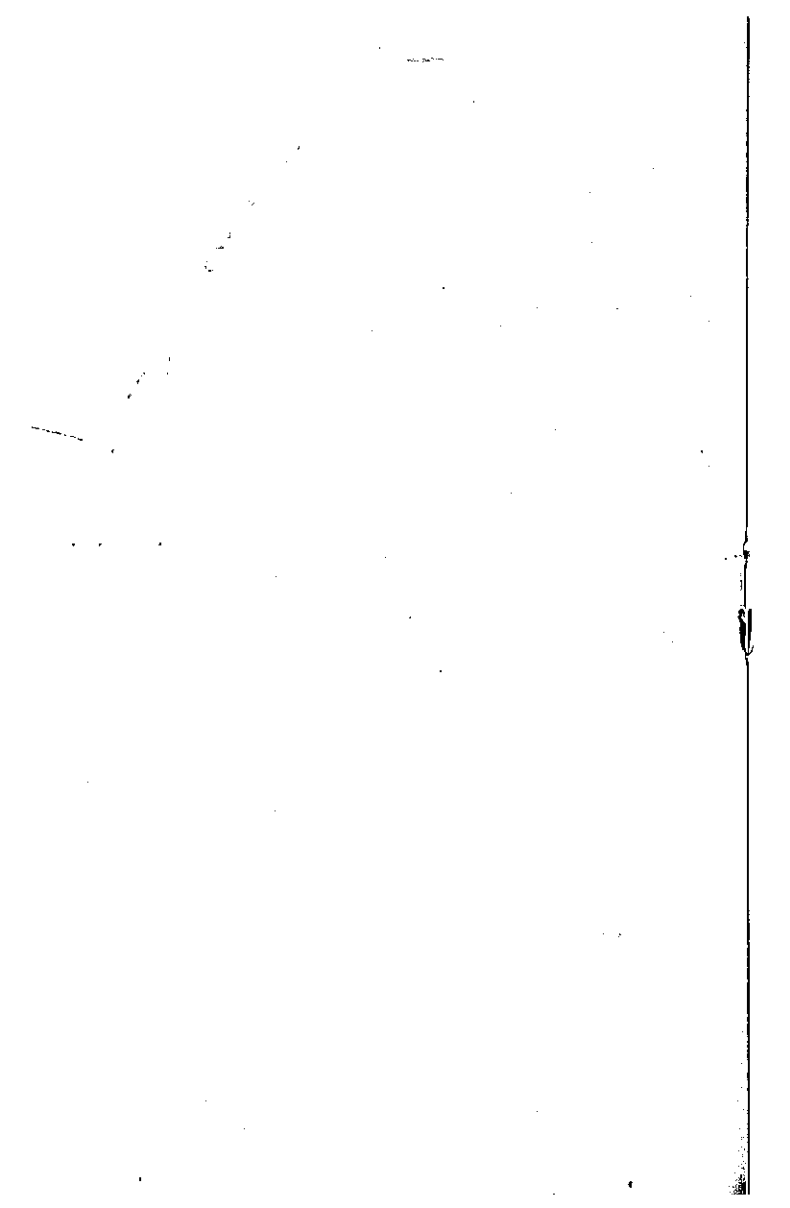
Lütfen biraz "iyimser " olalım. Her sorunu abartmak, her sabah felaket bekleyişi içinde uyanmak bize birşey getir-miyecek. Bir çok yeni ve dinamik uygulama yapmak demek; bazı hataları da yapmayı, tenkid edilmeyi, hatta oy kaybını bile göze almak demektir. Bu riski göze alabilenlerin şevklerini kırmadan takdir ve gereğinde de tenkid etmek görevimizdir. İncancım bu ten-

kidlerin yapıcı, adil ve bilinçli olması ulusumuzun menfaatıdır. Hem millet olarak moralimiz bozuluyor, hem ülkeyi yöneteceklerin moralini bozuyoruz, hem de maalesef dünya ülkelerinde şüphe uyandırıyoruz. Bizi iyi görenler bile, "kendileri felaket bekleyişinde olduğuna göre acaba bizim bilmediğimiz şeyler mi var" diye şüpheye düşüyorlar.....

İşler iyi gitmiyor... Döviz bulunmayacak.... Dolar bin liranın üzerine çıkacak..... ihracat gerileyecek..... ithalat duracak..... Bunlara inanıp, bunları kabul edip, bir sanayici olarak benim ve diğer dinamik kimselerin ne yapmamız isteniyor acaba? "Yatırımlarımızı durdurup, fabrikalarımızı kapatıp, işçilerimizi çıkarıp, evimize çekilip, felaket gününü mü bekleyelim?

Türk vatandaşı olarak "eh ne yapalım işler kötüye gidiyor hiç bir şey bulunmayacak" deyip, kilere unu, yağı, gazı tuzu koyup bu dünyadan ümidi mi keselim? Hayır gene hayır yüz defa bin defa sonsuza kadar hayır diyorum.

Ben sanayici olarak bu ülkenin bir vatan­daşı olarak "yarına, yarınların daha iyi günler getireceğine inanıyorum." Bu ülke bizim ülkemiz, bu halk bizim halkımız, bu ülkenin iyiliği, bu halkın mutluluğu için yarınları daha iyi yapma yolunda ne gerekiyorsa yapmalıyız.

Bu gerekleŒirse, örneğin bir Fransız zel veya kamu kuruluŒu Almanya'da veya Hollanda'da tahvil satabilecek.

Komisyonu göre sermaye hareketlerinin serbestleŒmesinden en fazla yarar görecek lkeler, Topluluęun yeni yeleri. Yapısal fonlara ek olarak bu ülkeler yeni finansman kaynakları da bulmuŒ olacaktırdır.

Kaynak: Le Monde.

ABD'de Yeni Vergi Reform Paketi...

ABD'de Őimdiye kadarki en radikal vergi reform tasarısı senatoda ciddi biÇimde tartiŐılırken, kamuoyunda da yaygın tartiŐımları baŐlatmıŐ bulunmaktadır.

Senato Finansman Komisyonu Başkanı Robert Packwood'un mimarlığını yaptığı tasarı, bir çok indirim ve istisnaları kaldırmakta ve mevcut 14 gelir vergisi dilimini yalnız 2'ye indirmektedir: Yüzde 15 ve 27. Tasarıda ayrıca kurumlar vergisinin en yüksek oranı üçte bir oranında azaltılırken, (yüzde 33'e indirilmekte) kurumlar için yüzde 20 asgari vergi oranı öngörülmektedir. Tasarıyla 10 milyar dolarlık vergi yükü Őahıslardan işletmelere kaydırılacaktır. Amerikalıların yaklaŐık yüzde 80'i bu durumda sadece yüzde 15 oranında gelir vergisi ödeyeceklerdir.

Tasarımın öngördüğü düzenlemelerden daha çok düşük gelirli kesimler yararlanaacaktır. Bu durumdaki 6 milyon aile vergi mükellefiyetinden kurtulacak ve yıllık geliri 10.000 doların altındakilerin vergilerinde ortalama yüzde 62 gibi olağanüstü bir azalış meydana gelecektir. Genel olarak tek kişinin çalıştığı ve büyük konut kredisi almış olan geniş aileler, şahsi muafiyetler ve konut kredisi faizlerinin vergiden indirilmesinin kabulü sonucunda daha kazançlı çıkacaklardır. Fakat iki kişinin çalıştığı yüksek harcama kalıplarına sahip ailelerin vergileri ise, toplam oranlarda bir düşüş olmasına rağmen, artacaktır. Çünkü bu tür ailelerde vergi indirimleri ve satış vergileri kaldırılmaktadır. Ayrıca, gelirlerini "pasif" veya sınırlı ortaklıklar yoluyla gizleyen zengin Amerikalılar, bu işlerden doğan zararları diğer gelirlerinden indirme imkanının ortadan kalkması sebebiyle kayba uğrayacaklardır.

Tasarımın ülke ekonomisi üzerinde yaratacağı muhtemel etkiler ekonomistler, maliyeciler, bankacılar ve diğer kesimler arasında yaygın biçimde tartışılmaktadır. Yeni fabrika ve teçhizat biçimindeki

yatırımların maliyetlerinin bir kısmının karşılanmasına imkan veren yatırım indirimlerinin kaldırılmasının Amerikan sanayiini baltalayacağı, ücretlerdeki vergi oranlarının düşürülmesinin ise tüketim harcamalarını kamçılacağı öne sürülmektedir.

Yeni düzenlemelerin yatırımlar ve ekonomik büyüme üzerindeki etkileri konusunda da değişik görüşler ileri sürülmektedir. Bir kısım uzmanlar getirilen daha düşük vergi oranlarının ekonomik büyümeyi hızlandıracağını ve uzun vadede kaynak dağılımında etkin olacağını savunurken, bazıları ise yapılan değişikliklerin sermaye maliyetlerini arttıracığını ve yatırımları azaltacağını öne sürmektedirler.

OECD Ülkelerinde Maliyetler, Fiyatlar ve Kârlar...

Son aylar zarfında OECD ülkelerinde enflasyon hızı biraz daha düşmüştür. Son ücret ayarlamaları, islah edilmiş kar durumuna cevap verecek bir mahiyet taşımaktadır. Zayıf işçi piyasası ve uluslararası mal ve petrol piyasalarının devamlı zayıflığı dolayısıyla, ücretlerin görünümü itidal çerçevesinde olacaktır. ABD Dolarının değerindeki son düşmeler, OECD bölgesinde tüketici fiyatlarının biraz daha gerilemesine sebep olacaktır. Bu duruma göre, yüksek istihdama daha büyük ölçüde el emeği piyasasınca cevap verilmemesi halinde enflasyon biraz daha düşebilecektir.

OECD ülkelerinde tüketici fiyatları 1985 Eylül ayı itibariyle 16 yıl önceki yüzde 4.3 seviyesine düşmüştür. OECD'nin küçük ülkelerinde 1985'in yarısında enflasyon oranı bu seviyede seyretmektedir. OECD'nin belli başlı 7 ülkesinde ise enflasyon oranı yüzde 3.5 oranında olabilecektir. Enflasyonun düşük seviyede devam

etmesi ayrıca uluslararası madde ve petrol fiyatlarının zayıflığı ile de teyit edilmektedir. İşsizlik her yerde ve muhtemelen Avrupa'da artacaktır.

Bu durum firmaların mali durumlarının düzelmesine yardım etmektedir.

Ancak firmalar, üretimin yavaş artmasından ve düşük enflasyonun devam etmesinden meydana gelen mali şoklardan zarar da görmektedirler. Firmaların bilançolarında borç nisbeti, özellikle kısa vadeli borçların nisbeti oldukça yüksektir.

1. Uluslararası madde fiyatlarında son gelişmeler:

OECD ülkelerin ekonomilerinde devamlı mütevazî gelişmelere rağmen, uluslararası maddeler piyasaları içaçııcı bir durum göstermemektedir. Hammadde fiyatları, 1985 yılı başlangıcından beri gerek dolar olarak, gerek özel çekme hakları (SDR) olarak devamlı olarak düşmüştür. UNCTAD'ın petrol dışındaki maddeler fiyat endeksi 1985 ortasında, 1980'den beri yüzde 30 oranında bir düşme kaydetmiştir.

Son ampirik tahlil madde fiyatlarının gerçek ifadelerle araştırılmasını yapmıştır. Bu tahlil sonunda, bugünkü zayıflığın, OECD'de gerek faiz hadleri seviyesi, gerek petrol fiyatları ve ekonomik faaliyetin büyümesindeki faktörlerin tümüyle ilgili olduğu fikrine varılmıştır. Tesirlerin bazılarının teşhis edilebilmesine rağmen, bu tesirlerin arz-talep tesirlerinden ileri geldiğini söylemek oldukça zordur. Mesela, belli başlı Asya ülkelerinin belirgin bir hububat ihracatçısı olarak ortaya çıkması, dünya gıda fiyatlarının belirgin zayıflığını kısmen izah etmektedir. 1984'ten 1985'e madde ikmali yüzde 5'ten yüzde 6'ya yükselmiştir.

Gerçek faiz hadleri madde fiyatlarında aşağıya doğru düşme tesiri yaparak ekonomide büyük rol oynamaktadır.

Gerçek petrol fiyatlarının da madde fiyatlarına tesir etmesi beklenmektedir. Petrol fiyatlarındaki düşme, bazı maddelerin ve özellikle tarım hammaddelerinin fiyatlarında düşmeler meydana getirmiştir. Aynı zamanda, malzemelerin daha bilinçli kullanılması ve yeni maddelerin ikamesi fiyatların aşağıya düşme seyrini daha da hızlandırmıştır.

Dolar değerinin düşmesi ve mevcut stokların azalması dolayısıyla uluslararası enerji piyasalarında fiyatlar son zamanlarda mustakar kalmıştır. Ne varki, OPEC ülkelerinin cari üretim seviyesi 1986'da da devam ederse bu fiyat istikrarı kısa ömürlü olabilir. Suudi Arabistan'ın petrol üretimi arttırımını diğer ülkeler de takip ederse, petrol fiyatlarında büyük düşmeler beklenebilir.

2. Cari ücret ve işçi maliyeti ünitesinde gelişmeler:

OPEC ülkelerinin imalat sanayiinde 1985 yılında saat başına sağlanan kazançlar yüzde 5 oranında artmıştır. Verimliliğin süratle artması dolayısıyla, OECD'nin önde gelen 7 ülkesinde, imalat sanayiinde el emeği maliyeti ünitesinde 1985'te yüzde 2.5 oranında artış kaydedilmiştir.

OECD ülkelerinde imalat sanayiinde saat başına kazançların değişimi yüzde olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Ülkeler	Ortalama %'si		Bir evvelki yıla nazaran Değişiklik %'si		
	1963-1973	1973-1983	1984	1985	1986
ABD	5.2	8.0	4.1	3.5	3.75
Japonya	14.5	9.0	4.6	4.5	4.50
B. Almanya	8.6	6.3	2.4	4.0	3.75
Fransa	9.5	14.4	8.1	6.0	4.75
İngiltere	9.0	15.1	8.8	9.0	8.50
İtalya	11.0	21.1	11.5	9.5	7.75
Kanada	7.1	10.7	5.2	4.0	3.75
Avusturya	9.7	8.2	5.0	5.0	4.75
Belçika	10.4	10.4	5.4	4.5	3.75
Danimarka	12.7	12.2	4.8	4.25	3.75
Finlandiya	11.5	13.1	10.1	8.0	6.00
Yunanistan	10.1	25.2	26.3	20.0	17.75
İrlanda	12.0	17.7	10.6	9.0	7.00
Hollanda	13.0	7.4	1.2	2.25	2.75
Norveç	9.1	11.2	8.6	8.0	7.50
İspanya	14.6	23.8	11.7	8.25	6.50
İsveç	10.0	10.1	9.6	5.75	5.25
Avustralya	6.7	12.8	8.9	6.0	8.75
OECD Toplamı	8.5	10.4	5.5	5.0	4.50

OECD ülkelerinde imalat sanayiinde el emeği maliyet birimlerindeki değişmeler yüzde olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Ülkeler	Değişiklik Ortalaması		Bir evvelki yıla göre Değişiklik %'si		
	1963-1973	1973-1983	1984	1985	1986
ABD	2.4	7.0	0.1	2.25	2.75
Japonya	3.9	2.9	-5.8	0.75	1.25
B. Almanya	4.0	4.5	-1.0	-0.25	0.50
Fransa	3.1	10.8	3.7	2.75	1.75
İngiltere	4.8	14.2	3.8	6	6
İtalya	5.3	16.4	3.9	5.50	3.25
Kanada	2.4	9.9	-2.3	2.25	2.50

Bilim Parkları...

Son yıllarda ABD'den sonra İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinde bilim parklarına olan ilginin arttığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte bu parkların Avrupa'da tutunup, yaygınlaşabilmesinin teknolojik gelişmelerin sanayide uygulanabilirliğine çok yakından bağlı olduğu kabul edilmektedir.

Bilim Parkı nedir? İngiliz Bilim Parkları Derneği şöyle bir tanımlama yapmaktadır: "İleri teknoloji kullanan sanayi şirketleri ve araştırma kurumlarının bilim sahasında ün yapmış önemli üniversitelere ait veya buralara yakın alanlarda kurdukları ve içinde faaliyette buldukları gösterişli ve geniş binaların bulunduğu yerdir. Üniversiteye olan mekânsal yakınlığın bilimsel ve teknolojik alanda da gerçekleştirilmesi amacına yöneliktir."

Bilim ve teknolojinin birçok branşında olduğu gibi bu konuda da öncülüğü ABD yapmıştır. 1950'li yıllarda Hewlett ve Packard adlarında iki genç müteşebbis Kaliforniya'nın Stanford Üniversitesince temin edilen arazide işlerini başlatmışlar-

dır. Stanford başarısını Boston civarındaki 128 no.lu yol ve Kuzey Karolina araştırma üçgeninin takip etmesi Avrupalıları ve bilhassa İngilizleri hayli özendirmiştir. 1981 sonrasında İngiliz hükümetinin üniversite bütçelerinde kısıntı yapması üniversitelerin başka gelir kaynaklarına yönelmesine ve bu arada bilim parkı fikrinin daha cazip hale gelmesine sebep olmuştur.

Bilim parkları genelde kabul görmesine rağmen hizmet ettikleri nihai amaç ABD ve Avrupa üniversitelerinde farklı biçimde yorumlanmaktadır: Örneğin Stanford Üniversitesi başlangıçta belli bir meblağ karşılığı bilimsel potansiyelini sanayinin istifadesine sunarken, bugün kendi sanayi tesislerini kurma aşamasına gelmiştir. Bunun gibi diğer ABD üniversitelerinde parkların ancak dörtte biri araştırmaya yönelmiş olup, çoğunluğu sanayi parklarıdır. İngiliz üniversiteleri ise bu konuda daha muhafazakâr bir tutum içindedir. Bir İngiliz park yöneticisinin şu sözleri Amerikalılar ile görüş farklarını ortaya koymaktadır: "Bizim parkımız üniversite bünyesinden ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olamaz. Burada olan şey bir nevi teknoloji transferidir. Eğer parktaki bir şirket araştırma sonuçlarını sanayide kitle üreti-

mine dönüştürecek imkâna erişirse artık buradan ayrılıp kendine daha büyük bir mekan bulması istenir."

ABD'li bir yönetici ise şöyle demektedir: "Avrupalıların yeni bir şey üretmekte veya icat etmekteki beceriksizlikleri söz konusu değildir. Kanımca Amerikalıların yapabileceği herşeyi onlar da yapabilirler. Sorun Avrupalıların buluşları uygulamaya koymaktaki aksama ve gecikmelerden kaynaklanmaktadır. Burada ise biz parkta neyin üretilip, neyin üretilmeyeceğinin tartışmasını yapmıyoruz. Eğer bir şirket araştırma sonucunu ticari hale getirebiliyorsa, bunun yer, nitelik, nicelik ve zaman açısından kısıtlamaya tabi tutulması lâzımdır.

ABD'de bu görüş tatbikatta da ifadesini bulmaktadır:

Ülkenin en önemli kuruluşlarından NASA (National Aeronautics and Space Agency) elektronik laboratuvarlarını M.I.T.'nin (Massachusetts Institute of Technology) yanına kurmuştur. Buna karşılık Likit Kristalografi ve Video kayıt cihazı teknolojisinde İngiliz Hull ve York üniversitelerinde yapılan çalışmaların meyvesinden Japonlar yararlanmışlardır.

Kaynak: Financial Times

İntihar İstatistikleri...

İntihar istatistikleri, intihar edenlerin sayısında 1977 ve 1978 yıllarında gözlenen düşüşün daha sonra artışa dönüştüğünü göstermektedir. 1982 yılında bir önceki yıla göre yüzde 26 oranında artan intihar vakaları 1984 ve 1985 yıllarında yüzde 4 ve yüzde 10.8 artış göstermiştir.

İntihar nedenleri arasında hastalık, aile geçimsizliği, geçim zorluğu ve ticari başarısızlık, hissi ilişkiler ve öğrenim başarısızlığı sayılmaktadır. Bunlardan hastalık ve aile geçimsizliği en önemli intihar nedenleridir. Son yıllarda aile geçimsizliğinden intiharlar artarken geçim zorluğu ve ticari başarısızlıktan intiharların toplam içindeki payı 1980'de yüzde 2.8'e kadar düştükten sonra 1981'de yüzde 14.5'e yükselmiş ancak yine yavaş yavaş düşerek 1984'de yüzde 7.9'da kalmıştır. Öte yandan bu nedenle intihar edenlerin oranının öğrenim seviyesi yükseldikçe düştüğü ve evli kişiler arasında daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

Sermaye Piyasasını Canlandırmaya Yönelik Vergi Düzenlemeleri...

Ülkemizde son yıllarda gerçekleştirilen çeşitli yasal ve idari düzenlemelerle sermaye piyasasının oluşması ve gelişmesi amaçlanmış, böylece dışa açık serbest piyasa ekonomilerinin çok önemli bir kurumunun ülkemizde de fonksiyonel bir yapı kazanmasına çalışılmıştır.

Sermaye piyasası ancak ekonomik yapıdaki değişmeye paralel olarak (ve karşılıklı etkileşim içinde) daha sağlıklı bir gelişme trendi gösterebilir. Fakat bu gelişmeyi hızlandırmak için çeşitli teşvik araçlarının kullanılması gereği de inkâr edilemez. Teşvik politikalarının ilgili olduğu önemli bir alan vergi sistemidir. Vergi yasalarındaki son değişikliklerle (3239 sayılı kanun ile) getirilen bu amaca yönelik bir kısım teşvikler aşağıda sıralanmıştır:

a) Hisse senedi ihraç primleri, hisse senetlerinin borsaya kayıtlı olması (ve primlerin ortaklara dağıtılmaması) şartıyla kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. (KVK, 8/13)

b) Ortak sayısı 100'ün üstünde, hisse senetleri borsaya kayıtlı ve ödenmiş sermayelerinin en az yüzde 25'i halka açık olan anonim şirketlerin kurumlar vergisi oranını yüzde 40'a indirme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir. (KVK, 25) (Bu yetki henüz kullanılmamıştır.)

c) Kâr payları, iştirak hisselerinden doğan kazançlar, tahvil ve mevduat faizleri gibi menkul sermaye iradlarından dolayı yıllık beyanname verilme hükmü kaldırılarak bu gelir unsurlarında stopajla yetinilmesi esası getirilmiştir (GVK, 85)

d) Menkul değerlerin iktisap tarihinden itibaren bir yıl içinde veya iktisap tarihinden önce elden çıkarılmasından doğan kazançların bir takvim yılında 100.000 lira-yı aşan kısmının "değer artış kazancı" olarak vergilendirilmesi esasına getirilen bir istisna ile borsada kayıtlı bulunan menkul değerlerin alım satımından doğan değer artış kazancı vergi dışı bırakılmıştır. (GVK, mükerrer 80)